

26.4.5

(בא לטהר מסייעין אותו) 55a → (משנה ו') 53b

1. לכן בזאת זכר עון יעקב וזה כל פרי הסר חטאתו בשומו כל אבני מזבח קאבני גר מנפצות לא יקמו אשירים וקמנים: ישעיהו כז:ט
 2. ולנער לא תעשה דבר אין לנער חטא מות כי פאשר יקום איש על רעהו ורצחו נפש כן הדבר הזה: דברים כב:טו
 3. לא תשתחוה להם ולא תעבדם כי אנכי ה' אלהיך אל קנא פקד עון אבת על בנים על שלשים ועל רבעים לשנאי: שמות כ:ד
 4. ושמרתם את חקתי ואת משפטי אשר יעשה אתם האדם וחי בהם אני ה': ויקרא יח:ה
 5. ולא תחללו את שם קדשי ונקדשתי בתוך בני ישראל אני ה' מקדשכם: ויקרא כב:לב
 6. ואת כל הכלים אשר הזניח המלך אחז במלכותו במעלו הכנו והקדשנו והנס לפני מזבח ה': דברי הימים ב כט:ט
 7. ולא תביא תועבה אל ביתך והיית חרם כמהו שקץ תשקצנו ותעב תתעבנו כי חרם הוא: דברים ז:טו
 8. כי יובל הוא קדש תהיה לכם מן השדה תאכלו את תבואתה: ויקרא כה:ב
 9. כי ה' אלהיך אש אכלה הוא אל קנא: דברים ד:כד
 10. אסף אסף כל מעל פני האדמה נאם ה': צפניה א:ב
 11. אסף אדם ובהמה אסף עוף השמים ודגי הים והמקשלות את הרשעים והכרתי את האדם מעל פני האדמה נאם ה': צפניה א:ג
 12. והפלא ה' את מפתך ואת מכות זרעך מכות גדלות ונאמנות וחלים רעים ונאמנים: דברים כח:נט
 13. ... וראית את השמש ואת הירח ואת הכוכבים כל צבא השמים ונדחת והשתחית להם ועבדתם אשר חלק ה' אלהיך אתם לכל העמים תחת כל השמים: דברים ז:ט
 14. אם ללצים הוא יליץ ולענוים יתן חן: משלי ג:לד

I ביטול vis-à-vis ע"ז ignored: משנה ו'

a If: the practitioners abandoned it during peaceful times – בטל; during wartime – still אסור

i Example (רב) (מגדל בבל) – בית נמרוד (מגדל בבל) – since the worshippers abandoned it – מותר

1 Even though: they were forcibly dispersed (like wartime), since they could've returned and didn't – מותר

b Pedestals: used to mount ע"ז when king passes by on road are מותר –

i Reason: if king chooses another path, they aren't worshipped at all

ii Story: בבל, reclin'd on a broken pedestal עולא

1 אסור ruled that a broken pedestal is רב ושמואל דב יהודה

(a) Even: according to מ"ד that they don't worship shards – that only applies to idol, as it is degrading

2 מותר ר"ל and ר' יוחנן עולא

(a) Even: according to מ"ד that they do worship shards – that's only idol, as they don't want to discard it

(i) But: pedestals – if broken, they simply replace with a new one

(b) Supporting ברייתא: broken pedestal (single stone) – מותר; broken altar (many stones) – אסור – per v. 1

II "backdoor" סוגיא – purview of generating איסור on another's property

a כשר למזבח – נעבד; if he worships another's animal – כשר למזבח, if he worships his own animal, ברייתא

b Challenge: נעבד can be באונס וברצון – and we assume meaning of אונס – seized another's animal and נעבד

i Solution 1 (רב"ח) (רב"ח): correction – it means that he was forced by עכ"ם to worship (his own animal)

1 Block (ר"ז) (ר"ז): תורה exempts in case of אונס (v. 2)

2 Rather (רבא) (רבא): all circumstances were originally ocovered under v. 3 (prohibited)

(a) Then: v. 4 exempted case of threat to life – but v. 5 restores prohibition

(b) Resolution: in private – וחי בהם; in public – ולא תחללו → forced worship might "count")

3 Suggestion (students to רבא) (רבא) supports – pedestals, even after decree is annulled – are still אסור

(a) Rejection (רבא) (רבא): in that case, may have been (ר' אשי – certainly was) 1 מומר ישראל who wanted to worship

ii Solution 2 (חזקיה) (חזקיה): this is a case where he libated wine between the horns of the animal

1 Challenge: this is not a נעבד – the animal is then merely a pedestal/altar for worship

2 Emendation: he libated to the animal itself between its horns – i.e. he did a מעשה

(a) Support: ר' יוחנן – מעשה – אין אדם אוסר דבר שאינו שלו – ר' יוחנן – if he does a מעשה – it becomes prohibited

(b) Reaction (ר"ג) (ר"ג): הונא ר' had already taught that:

(i) If: an animal is lying before ע"ז and someone (non-owner) cuts סימן 1 – אסור

(ii) Source: might be from כהנים (who are barred from עבודת המקדש if they served ע"ז)

1. Rejection: they have the capacity to reason and make decisions

(iii) Perhaps: from the rocks of the מזבח

1. Rejection: per ר"פ above (from חללוהו)

(iv) Rather: from כלים (per v. 6)

- III 2 reports in the name of ר' יוחנן:
- a ר' דימי: even though bowing to land doesn't affect it –
 - i *But*: if he digs trenches, caverens etc. – they are affected (אסור)
 - b ד' שמואל בר יהודה: even though bowing to another's animal doesn't affect it
 - i *But*: if he uses it as a swap for ע"ז – is prohibited
 - ii ר' ישמעאל בר יוסי/רבנן dispute דבין: this is the subject of a dispute
 - 1 *One*: only that directly traded for ע"ז is אסור – not beyond (חליפי חליפין)
 - 2 *Other*: even חליפי חליפין (etc.) are אסור
 - (a) *Argument*: v. 7 equates the swapped item with ע"ז itself
 - (b) *Counter*: הוא (ibid) limits extension to direct חליפין
 - (i) *Response*: הוא needed to exclude swap of other איסורי הנאה (כלאי הכרם, ערלה)
 - (ii) *Block*: no need, since ע"ז and שביעית (v. 8) are שני כתובין הבאין כאחד → שני כתובין הבאין כאחד wouldn't be derived
- IV 'ז' משנה: defense of God's apparent indifference to ע"ז to Roman sages:
- a *Query*: if God is displeased, why not destroy ע"ז?
 - b *Answer*: they worship things needed by world (e.g. sun, moon)
 - i *Counter*: let Him destroy those objects of worship that aren't needed
 - ii *Response*: then those who worship "necessities" (e.g. sun, moon) will "claim" supremacy and vindication
 - c **ברייתא** adds to story – they suggested that the wicked will pay for their idolatry later
 - i *Examples*: from theft and adultery (per ר"ל's homily)
 - d **ברייתא**: conversation between philosopher and ר"ג, following v. 9 – why is ה' jealous of the worshippers?
 - i *Response*: 2 metaphors, in which ע"ז is compared to a dog and to the dead
 - 1 *Protest*: if ע"ז is like a dog and the dead – God should obliterate it
 - 2 *Answer*: as per above – world shouldn't suffer due to these fools (vv. 10-11)
 - e **ברייתא**: Agrippas, the general of Agrippas II, asked ר"ג why God is jealous of these insignificant gods
 - i *Answer*: model from a man marrying a second wife; first wife only jealous if 2nd is of lower stock
 - ii *Challenge*: ע"ז seems to work – people go there sick and return hale
 - iii *Answer*: divine mission of diseases won't violate its trust (v. 12) just because of these fools
 - 1 *Addendum*: same happens when they commit atrocities to bring rain – and it rains! (vv. 13-14)